

Klūgu mūks

Inga Ābele

2021-05-22

Grāmata tapusi izdevniecības “Dienas Grāmata” latviešu literatūras projekta “Prāta piedzīvojums” ietvaros, ko atbalsta AS “LATVIJAS GĀZE”

Grāmata izdota ar Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstu

Redaktores Anna Rancāne un Dace Sparāne

Korektore Selga Freimane

Mākslinieks Kirils Kirasirovs

Datni sagatavoja “Publicētava”

SIA “Dienas Grāmata”
Mūkusalas iela 15, Rīga
www.dgramata.lv

© Inga Ābele, teksts, 2014

© Inga Ābele un Gunārs Dukšte, vāka foto, 2014

© Kirils Kirasirovs, vāka dizains, 2014

© SIA “Dienas Grāmata”, izdevums, 2014

ISBN 978-9984-887-88-3

Grāmata iznākusi iespiestā versijā 2014. gadā

ISBN 978-9984-887-66-1

Iegādājieties izdevniecības birojā un grāmatnīcās.

Visas romāna situācijas un personāži ir iztēloti, tomēr galvenos varoņus esmu veidojusi, iedvesmojoties no vēsturiskām personībām un izvietojot uz vēsturisku notikumu fona.

IESKAŅA

Es viņu pazīstu uzreiz.

Latgales krustmātes dziesmu grāmatā starp lapām atradu viņa portretu uz nodzeltējuša avīžpapīra. Lepns, mazliet ironisks skatiens. Tērpies vienkāršā uzvalkā, bet viņā jautās kaut kas kundzisks. Ne vēsts no ierastās zemnieka smagnējības. Neko daudz krustmāte par viņu neprata pateikt — tas esot Pēterburgā skolojies baznīkungs, teoloģijas maģistrs un Latgales atmodas darbinieks, valstsvīrs, kurš pievienojis Latgali Latvijai, bet pēc tam ar Romas pāvesta rīkojumu izslēgts no Katoļu Baznīcas.

Tieši tādu esmu viņu iztēlojusies. Žilbinoši baltā, iecietinātā krekla apkakle saslējusies stāvup gar slaido kaklu, bet kaklasaites mezgls pat pārāk nevainojams, — viņam ir stalts augums un laba gaume. Viņš iebrāzmo baznīcā kā nomaldījusies vēja pūsma. Te viņš ir caurspīdīgs vilnis pret altāriem, te reljefs nospiedums uz sarkanajām ķieģeļu sienām. Paloka celi un pārkustās pret tabernākulu, soļo cauri dievlūdžēju rindām, klūp pāri izstieptām kājām, atspīd meiteņu acīs, zilās kā Rāzna, sabužina bērnu matus, veču dziļi grumbotiem vaigiem pieliecas tuvu klāt. Sirmgalvjī tad samiedz acis, viņiem šķiet, ka neredzams eņģelis kā sniega mākonis noieties uz ceļiem krusta ejā un ar sakļautiem spārnieniem putina gaismu viņu sejās.

Bet viņš kaut ko meklē.

Ir vēls novembris, jau nedēļu neatņemdamies līst auksts, vienmuļš lietus. Mans ceļš ved no Rāznes uz Lubānu. Dažas dienas nav īsti ēsts, nav lāga gulēts. Jātiek pie krustmātes Rugājos, tur būs īstā maize. Arvien, kad dzirdu krustmāti runājam latgaliski, man šķiet, ka apkārt sāk smaržot pēc tikko ceptas maizes. Bērnbā turēju rokā biezo, karsto rīku, smaržoja ķimenes, sviests tecēja uz leju pa elkoni un apkārt runāja latgaliski.

Biju cerējusi uz stopēšanu, taču man neveicās. Pilēju ne tikai es, bet arī mana cepure, dūrgali, grāmatu kule uz muguras. Kurš gan vēlas pieslapināt mašīnu ar ceļmalā savāktu pelķi? Es jau arī neuzstāju, nešāvu roku gaisā, nevicinājos. Kad dzirdēju sev aiz muguras uz Dagdas šosejas iesvirkstamies dzelzs zirgu gumijas kurpes, pagriezos un caur pelēko lietus aizkaru noskatīju braucēju. Neviens neapstājās. Un es viņiem to nepārmetu.

Slapjums uz kumbra jau bija izsūcies līdz ādai, bet smagais maiss kā ar drāti graizīja plecus. Kalnā virs Rēzeknes upes ieraudzīju sarkanu ķieģeļu baznīcu ar diviem augstiem torņiem, kuru virsotnes slēpās pelēkā, ātri skrejošā miglā. No visām pusēm baznīcā steidzās ļaudis. Arī es devos viņiem līdzī — pretī šķidro dubļu putrai, kas stiprajā lietū vēlās no kalna. Tā izrādījās Jēzus Sirds katedrāle, Rēzeknes-Aglonas diecēzes sēdeklis. Bija parastas darbdienu pusdienlaiks, bet ļaudis nāca un nāca. Nāca sievietes un vīrieši, sirmgalvjī un jaunieši, un skolas bērni no netālās skolas.

Kad ienāca Francis, es priecīgi iesaucos. Tomēr nekas neliecina, ka vēl kāds cits viņu redz. Visi aizņemti ar lūgšanām pirms Svētās Mises.

Izstaigājis baznīcu — kā gaisma klupis acu noputējušās varavīksnēs, kā iedvesma atlauzis aprūsējušus prātus, kā launags gulējis sastrādātās delnās —, viņš dodas pie Dieva Žēlsirdības altāra, kur zem Kristus kājām uzraksts latgaliešu valodā: “Jezu, es uzatycu Tev”, un pielūdz cilvēktapušo Vārdu.

Viņš noliec galvu un ieslīgst adorācijā kā gulbis rītausmas ezerā. Ar savu pielūgsmes pilno stāju viņš parāda, ka Radītāja priekšā apzinās sevi par radību. Es saredzu viņam blakus baltus stāvus kā putnus pulkiem metamies uz gaismas kores, tie kārtojas neskaitāmās rindās un zūd vitrāžu krāsainajos atspulgos kā bezgalīgā spoguļattēlā. Tie nemaz nav putni, tie ir latgaļu vīri ar cietiem plecu akmenājiem līdz vizmai nomazgātos linu vai pakulu kreklos. Strēlnieki. Kā pēc pirts viņi te ieklupuši ar drēbju sainīšiem padusē, basām kājām un šautām tukšuma brūcēm krūtīs; noliekuši spurainos, spītīgos pakaušus, ceļos nometušies, viņi kopā ar Sebaldu lūdz.

Manā vīzijā strēlnieku pakauši dublējas ar dievlūdžēju galvvirsām baznīcā. Kaleidoskops, kas pats sevi nevaldāmi groza un biedē ar jocīgām bildēm — te vīri ar spārnēm, te eņģeļi dubļainos zābakos, te Kristus ar izkapti pakulu krekļā, te Francis Dievmātes rokās, te sveces deg, te svētā Franciska acis uzliesmo, ar vilku runājot, — pēkšņs pērkona spēriens, traks negaiss! — un lepnā Rēzeknes Jēzus Sirds katedrāle vērtusies atpakaļ trauslā koka baznīciņā, ko trāpījis zibens.

Esmu aizgājusi laikā par tālu, šķiet, tās varētu būt 19. gadsimta beigas, jezuītu laiki, bet nevaru izkulties no šīs hipnotiskās ķezas. Es stāvu pavisam tuvu. Uzliesmodama gāžas sienu pēc sienas, sarkana svelme sitas man sejā, un apkārt lēkā dzirksteļu spietī. Gandrīz pakļūstu zem brūkošā baznīcas torņa — tas nogāžas man priekšā kā varena, šmauga egle un smagi atsitas pret zemi. Acu priekšā tornis sadrūp un sajaucas ar

trūdiem. Kūst statuju sudrabs un zelts, aiztek sveču tauki un laka, uguns elpā svētbildes pārvēršas par drebošu pelnu kārtu, ko aizpūš vējš. Apkārt skraida izmisuši pāvesta kalpi kā melnas skudras. Dzirksteles krīt viņu saveltajos matos, sausi uzsprakšķ, un visapkārt smird pēc svilinātas miesas.

Pēc tam ir savāds miers un savāda gaisma kā pirms pasaules radīšanas vai pēc tās gala. Baznīcas kalns ir kails, tikai nodeguļu dievnama melnais skelets rēgaini izslējies virs zemes.

Starp tā ribām zaļo krūmājs. Purpura kārkli, sudraba vītoli, klūdziņu un vicu kārkli, smaillapu un trauslie vītoli, pūpolkoki, sēru vītoli un ložņu kārkļēni ar smalkām, šaurām lapiņām — saskrējuši baznīcas atliekās kā steliņģi zirgi, kad tie savā neprātā glābjas no ugunsgrēka degošā stallī. Cieši kopā, klūgu pie klūgas krūmājs slēpjas no civilizācijas nežēlīgās rokas. Saķērušies, savijušies dreb un šūpojas spēcīgā rīta vējā, vizmo kā zīds, virmo kā ūdens, sargā baznīcu, savu klūgu šūpuli, tik trauslo, nodegušo, tik stipro un elastīgo, visiem vējiem pakļauto un katru pavasari atkal atdzimstošo.

Jaunā spēkā iegavilējas baznīcas koris, izsauc mani no vīzijas. Baznīcā nošalc skatienu švīksti, lūdzēji lec kājās. No klūgu baznīcas tieku iemesta atpakaļ sarkanu ķieģeļu gotikā. Skrapstinādams ar papēdīšiem, ienāk bīskaps, viņam piekalpo vairāki prāvesti un ministranti.

Lūkojos, kur Francis, — bet Francis iet bīskapam pa priekšu pie galvenā altāra Jēzus Sirds godam un ir pārliecināts, ka tas ir viņš, kurš kopā ar draudzi te šodien svin Misi. Francim, tāpat kā man, sajukuši laiki — viņš ir bijis Rēzeknes dekāns vairāk nekā simt gadu atpakaļ. Šodien viņš ir tikai spoks, nemiera gars, bālgana plazmas matrica, mana atmiņa. Bīskaps neredz un caurstaigā viņu, izmin kā akmens grīdu, izšķirsta kā lūgšanu grāmatu, visbeidzot nostājas viņa vietā.

Francis sarūgtināts atkāpjas zem ambonas.

Lietus plīkšķēdams sitas pret rūtīm. Es palikšu te ilgi. Baznīcā ir mans patvērums vārda tiešā nozīmē. Tā silda miesu un žāvē drānas, pūtina kājas un gandarī mani. No visiem dievkalpojumiem, ko zinu, visskaistākā ir katoļu Svētā Mise.

Meklēju tukšu vietu un atrodu to labajā sānu jomā, kur īss sols man atvēl būt vienai pašai. Desmiti roku ņem no pasolēm “Teicit Kungu”, un es daru to pašu. Desmiti roku šķir lapas, es daru to pašu. Dziesmu un lūgšanu grāmatas te ir nobružātas un apskrambātas, putekļu salīpinātas, asaru saķepinātas, starp lappusēm guļ mati, pirkstu nospiedumi un laiks. Jaunieši cirtuši vākos savus nagus, sievietes glāstījušas, vīri pagīrās ķēruši kā pēc glābšanas riņķa, bērni vāvuļodami apgrauzuši stūrus ar pirmajiem piena zobiem.

Kāds ir ar mani, kad es šķiru lapas. Pagriežu galvu, un karstums iesitas sejā, — tas ir viņa plecs. Francis stāv man blakus.

Sāk skanēt ērģeles, un Viņa Ekselence iesāk Summu.

Bīskaps: Dīva Tāva un Dāla un Svātuo Gora vuordā.

Draudze silti nozum kā bišu saime zem sniega klāta bišu kūzuliņa: Amen.

Bīskaps: Dīvs Kungs lai ir ar jums.

Draudze atkal daudzbalsīgi: Kungs ir ar tevi.

Bīskaps: Lai mēs varātu cīnīties pīsadaleit svātajā Mises upurī, nūžāluosim sovus grākus, lyudzūt nu Dīva pīdūšonu.

Īss klusuma mirklis. Noliekuši galvas, ļaudis šķirsta un pārlūko savas sirdis. Francis strauji elpo kā sadzīts zirgs, viņš ir pavisam citāds, nekā pirmīt adorācijā. Lūkojas uz visām pusēm. Sviedri palo no deniņiem, matu galos krājas lāses.

Pēc Mises es viņu mierināšu. Patērēsīm par kaut ko, kas novērš uzmanību un iejūsmina, piemēram, par brīnumdari Viganovski, šo Rīgas Politehniskā institūta būvinženieri, kurš īsā laikā Māras zemes klēpī iesējis trīs līdzīgus katoļu dievnamus — Jēzus Sirds katedrāli Rēzeknē, Sv. Franciska baznīcu Rīgā un Jēzus Sirds baznīcu Viļākā. Ikviens jau no tālienes var atpazīt Viganovska rokrakstu baznīcu pseidoromāniskajos, stingrajos ķermeņos un trauksmaini gotiskajos dubulttorņos. Jā, labu slavu uz mūžīgiem laikiem par sevi atstājis šis Florians Viganovskis.

Francis pārtrauc manu jucekļīgo domu gaitu, spēji pagriežies pret mani ar vaicājumu.

— Vai tu nezini, kur palikusi mana sutana? — viņš jautā, nobālējis kā krīts, lūpas bailēs sakodītas asiņainas.

— Viņi jums to novilka.

— Kāpēc? Vai Dievs mani ir atstājis?

— Dievs nekad jūs nav atstājis, Franci. Jūs tikai gribējāt būt brīvs.

Viņa pieskāriens ir viegls kā tauriņa spārns, tomēr ciešs, es pirmo reizi paskatos viņam acīs. Melnās zilītes ir laika caurumi, dziļas šahtas, mēs krītam laikam cauri, mēs abi divi. Viņš ciešāk saņem manu roku, un es redzu to visu savām acīm.

1926. gada 4. aprīlis. *Sursum corda*[1]

Aust Lieldienu svētdiena.

Laiks ir skaidrs, debesis plešas pāri Rīgai kā tukša jūras gultne, izvagota grubuļainiem viļņu nospiedumiem. Bālganie mākoņi pamalē gatavi uzliesmot, kad pāri apvārsnim izšausies saules žilbinošā bumba.

Maskavas forstatē starp melniem stumbru stiebriem un namu aizvērtajām gliemežnīcām kamolos savēlusies zilgana sniega migla, bet galotnes un baznīcu torņi jau mirkst gaismas krējumā, kas nostāties caurspīdīgā kārtā virs sarmotiem smalkzariem un dusošiem putniem. Gaiss ir pilns ar tikko manāmu, spārnotu dzīvību kā dūrē savilcies pumpurs.

Katoļu ielā kādā dzīvoklī valda krēsla un nekustība. Viesistabā pie sienas kā gurda dvēsele kustas pulksteņa pendele, iesprostota smagā, raupji grebtā ozolkoka kastē. Guļamistabas atvērto durvju ailā vīd liels logs ar skatu uz Visu Svēto kapsētas liepām pāri ielai. Aizkari ir atrauti, it kā naktī kāds elpas trūkumā būtu lauzies gar logu. Tikko manāmais rītausmas svīdums caur apputējušām rūtīm krīt uz vientuļu gulētāju.

Stiegrainais veča ķermenis, sasēgts ar nātņa segu, atdusas zemā gultā un atgādina smiltīs ieputinātu granīta stēlu. Uz krūtīm cieši sakrampēts sausu delnu mezgls ar pusgadu vecu avīzi “Latgolas Vārds”, kurā pa visu lapaspusi Rīgas arhibīskapa Antonija Ildefransa gana raksts:

“Ar lielām skumjām un sirdssāpēm mums tev, dārgā mūsu tauta, šodien jāpaziņo, ka viens no mūsu arhidiecēzes garīdzniekiem — Francisks Sebalds — ir lauzis savu priesterisko zvērestu un ir palicis Sv. Baznīcai nepaklausīgs. Lai viņu spiestu uz atgriešanos un savu svēto pienākumu pildīšanu, bijām jau agrāk atšķīruši viņu no altāra un aizlieguši viņam turēt dievkalpošanu. Viņš ne tikai neizrādīja ne vismazāko labošanos, bet savā aklā pārgalvībā mina kājām ne tik vien sava arhibīskapa, bet arī Sv. Tēva delegāta un pat paša Sv. Krēsla autoritāti. Tādēļ Sv. Baznīca, garīga visu ticīgo Māte, iedama pakal mūsu Kunga Jezus Kristus un Viņa svēto apustuļu norādījumiem, nolēma noklīdušo garīdznieku Francisku Sebaldu, kā galīgi samaitātu locekli, atšķirt no Baznīcas ķermeņa, lai viņa piemērs kā ļauns kaitēklis vairs nemaitātu citus, Baznīcai uzticīgus, locekļus.

Tātad ne aiz kādiem laicīgiem vai politiskiem nolūkiem, bet, vienīgi tikai meklēdami noklīduša garīdznieka atgriešanu un stingri pildīdami mums no Sv. Krēsla dotu rīkojumu, ar šo mēs pasludinām nākošu Sv. Koncila kongregācijas Romā dotu ekskomunikas dekrētu pret baznīckungu Francisku Sebaldu:

“Ievērojot to, ka Rīgas diecēzes baznīckungs Franciscus Sebalds, noziedzies pret kanonisko likumu kodeksa pantiem 133 un 136, lai gan vairākas reizes brīdināts, bet nav labojies, tad viņa paša Rīgas arhibīskaps bija viņu suspendējis.

Tagad turpretim ir noteikti zināms, ka tas pat garīdznieks jau pusotra gada ne tikai ar nocietinātu sirdi turpina palikt savā stūrgalvībā un uzlikto strāpi nicina, bet vēl vairāk — tas viņam devis pat iemeslu publiski uzbrukt un apvainot pašu garīgo priekšniecību, ticīgajiem par lielu ieļaušanu.

Tāpēc, lai gādātu par to pašu ticīgo labumu, lai aizsargātu, kā pienākas, garīgās priekšniecības cieņu un lai ar Dieva palīgu vieglāk satriektu paša nelaimīgā baznīckunga stūrgalvību, šī Svētā Koncila kongregācija, labi

visu apsvērusi, nolēma: augstāk minēto baznīckungu Francisku Sebaldu ekskomunicēt: un ar šo savu dekrētu viņu arī pasludina par ekskomunicētu ar visiem juridiskiem panākumiem, ja vien viņš sava arhibīskapa noteiktā laikā (kurš tomēr nedrīkst būt garāks par 20 dienām, skaitot no brīdinājuma dienas) nepaklausīs tā paša arhibīskapa rīkojumam, neizlabos ieļaušanos, publiski neapliecinās savu padošanos un neatsauks apvainojumu.

Līdz ar šo viss cits, kas tiktu šim dekrētam izdots pretējs, zaudē savu nozīmi.

Izdots Romā, jūlija 21. dienā 1925. g.

Paraksts: Donats Kardināls, Slaveiti prefekts, J. Bruno, subsekretārs.”

Tātad, mūsu mīlā katoļu tauta, Roma ir runājusi un lietu ir izspriedusi.

No šīs dienas noklīdušais baznīckungs Francisks Sebalds ir izslēgts no Katoļu Baznīcas locekļu garīgās kopības. Viņš nevar vairs mantot no Baznīcas publiskām lūgšanām, aizlūgumiem, ceremonijām, atlaidām. Viņam nav brīv vairs būt baznīcā dievkalpošanas laikā vai kā citādi ņemt dalību baznīcas dievkalpošanā. Viņam ir aizliegts arī iet pie svētajiem sakramentiem, saņemt un dalīt Baznīcas svētības vai sakramentālības. Viņam tiek atņemti visi Baznīcas amati, uzdevumi, tituli vai goda nosaukumi un visas citas līdz šim iegūto priekšrocību lietošanas tiesības, un viņš nevar arī tādus iegūt. Baznīcas tiesās viņš nevar ņemt dalību. Un, ja viņš, lai Dievs nedod, mirst savā sirds nocietinājumā un pirms nāves neatgriežas, viņu nedrīkst glabāt svētītos kapos. Tādi ir izslēgšanas juridiskie panākumi, līdz viņš neatjēgsies no sātana apkampieniem, neatzīs savu vainu un viņu nenožēlos, izdarīto ļaunumu neizlabos un neatsauks un galīgi neatgriezīsies Baznīcas paklausībā un vienībā. Ko lai Dievs dod!

Visiem dekāniem, prāvestiem, draudžu ganiem uzdodu šo manu rakstu nolasīt visās arhidiecēzes baznīcās dievkalpošanas laikā pirmā svētdienā pēc tā saņemšanas.

Izdots Aglonā 8. septembrī 1925. g.

Uz oriģināla V. Ekselences pašrocīgi parakstīts:

Antonius Ildefrass, Arch, eppus Rigensis.”

Gulētājs nosviež laikrakstu malā un pielec sēdus. Segas krokās līdz pašai grīdai tumst mokošā bezmiega nakts, bet vīra pēdas kā plakani turku zobeni vērsti ieslīpi pret griestiem. Prāvais deguns izslēpies, krūtīs sašutumā trauksmaini cilājas. Plaksti vairākas reizes nodreb, tos kņudina sarkani saberzēto acu sausums.

— Terēze!

Spoguļa ovāls pie pretējās sienas atstaro tukšumu. Zem laika svara skrapst izlīdzinātais parkets, atgādinādams vieglus, izbrīnītus soļus, kas pamazām attālinās. Terēzes te nav. Viņa aizgāja pirmajā Adventā.

Sapnī viņš nokavējis Lielo Misi, mēģinājis iekļauties procesijā, tomēr atmaskots, ticis vajāts pa mitrām un šausmīgām telpām, kas aizvien vairāk atgādina elli, līdz beidzot iedzīts lielas agonijas vietā, kas aizņem milzīgu platību. Tā bija Dieva zaudēšana, kas viņam sagādāja vislielākās mokas. Sapnī viņš bija zaimojis un jau kļuvis par elles daļu, vēl vairāk — pats izvēlējies neizglābties no elles. Elpai trūkstot, viņš turpat gultā klusi lūdza Dievu, bez skaņas, bez vārdiem, ar visu savu nopietno būtību, nekustīgs kā melns meža ūdens, apbalvots ar atskārtu, ka neticamā kārtā murgs izrādījies tikai murgs, sapnis — tikai sapnis. Viņš lūdzās un izmisīgi mēģināja apjaust telpā mīlestību, sasmelt fonu, uz kura plaucēt labas jūtas. Tās sliktās — bailes, nojausmas, riebums, naids un dusmas — aizvien vairāk gādēja viņa prātu, vairs nebija iespējams elpot.

Istabas stūrī ierīkots Dieva kakts — altāritis ar krucifiksu un svētbildēm. Altāri viņš pirms pāris mēnešiem kā tāds ganu puika pašrocīgi izgriezis no koka ar kabatas nazi. Terēze virs altāra piekārusi trejus obrazus — Dievmātes Sirds, svētā Jezupa un Jaunavas Marijas godam, izpušķojusi ar papīra puķēm. Pašā vidū augšā Franča ģimenes sargs — simtgadīgs nezināma mākslinieka eļļas darbs uz priedeskoka dēļiem, Jēzus Sirds svētbilde, pie kuras Franča māte Īva dziedāja sāļmas gan par mirušajiem, gan par tuviniekiem briesmu brīžos, kuras priekšā lika lūgties visiem ubagiem, pirms uzņēma un pabaroja mājā, un kuru intronizēja dzimtās draudzes prāvests Dominikuss, atvēlot Franča tēva Stanislava dibināto Kolnasolas ciemu šīs svētbildes aizgādībai. Francis atceras blāvu gaismiņu no maza gasnīka, kas iesprausts sienas šķirbā, un noliekta

muguras palsos linu kreklos, kad viņi cauru nakti lūdzas pie svētbildes, pirms tēvs divus savus dēlus — Jezupu un viņu, Franci, — atlaiž tālajā ceļā uz Jelgovu.

Aizvēsturiskais stundinieks viesistabā klusi iegārdzas — kā allaž minūti pirms zvanīšanas. Tas ir Franča tēva Stanislava pulkstenis. Francis pazīst pulksteņa ieklepošanos kā sevis paša sirdspukstus. Bērnībā tā nokvēpušās važas bija nokrautas ar pakaviem un milzu naglām. Ik pārnedēļas Tanclovs to cītīgi regulēja pēc gaiļu dziedāšanas, saules lēkta un norieta. Ar tēvu šajā jautājumā nedrīkstēja strīdēties, viņš pats noteica, cik laika pulkstenim jābūda.

Francis gaida, cik reizes pulkstenis sitīs. Tas ievēl elpu un nozvina sesto rīta stundu. Sitienu ir vāji, velkas ilgi un krīt klusumā kā akā. Aizvakar Francim pazuda puksteņa atslēga. Neuzvilkt pulkstenis izklausās smieklīgs pats sev. Smalkas sudrabainu skaņu putas un čurkstēšana reižu reizumis sadrebina tā korpusu kā kauna sārtums, līdz ar lielām pūlēm mehānisms izspiež sitienus.

Uz krāsns mūrīša pītā vācelē guļ mazs sunītis. Pulksteņa vaidu satraukts, sunītis klusi, īsi iekaucas gandrīz bez skaņas, galvu atgāzis. Bet Francis suņa žēlabas nepamana, skatās caur logu tur tālu augstumos, uz kādu zeltītu galotni, kur kā garas, caurspīdīgas šleifes iesieti rītausmas vēji un iesēdināti spīdīgi melni, gluži kā nolakoti kovārpi.

Pie durvīm ieplaisājis kumodes spogulis, atstutēts pret raupju, balsinātu sienu. Blakus gultai pie sienas mazs, izturīgs sekreters — nekrāsots, noskrambāts, par rakstāmvirsmu tam pielāgots vecs loga slēģis no dzimtās Kolnasolas. Uz tā pavirši sarindotas pāris izbalējušas fotogrāfijas, kas rāda Franci dažādos dzīves posmos — visās viņš redzams viens pats.

Francis stīvi pieceļas, tērpies mazlietotā garīdznieka naktstērpā, ko viņam kopā ar itāļu levretes kucēnu dāvājis pāvesta nuncijs Alesandro Cukini. Francis nezina, kurš Romas bīskaps, varbūt pat kardināls, pirms viņa valkājis šīs vienlaidus kreklbikses no uzkārstas kokvilnas, bet tās ir ērtas un siltas, un ar atpogājamu klapi aizmugurē, kas atvieglo sirsniņkambara apmeklēšanu. Kucēns, savukārt, lielāks nav izaudzis, vien pastiepis garumā locekļus un kļuvis par radījumu, kas līdzinās ar zīdīdānu ādu apvilktai vistai. Francis to nosaucis Trojas prinča Hektora vārdā. Pie mazākās vēsmas vai uztraukuma Hektors trīc un drebuļo kā violets pirmsrieta atspulgs ezerā.

Vecais vīrs pēkšņi iekunkstas un saliecies apņēms ar kaulainajiem pirkstiem savu muguru pie nierēm, kur naktstērpā iešūtas klapes plānās perlamutra pogas. Viņš skatās kumodes spogulī, gaidīdams, kad sāpe atlaidīs, un nospriež, ka šodien jāskuj vaigi. Tad tūlīt nopūšas, jo tas nozīmē, ka jākur arī plīts.

Viņa nopūtas baltiem mutulīem kūp aukstajā telpā. Kakls drūmi ierauts plecos. Viņš ir dusmīgs uz saviem stīvajiem kauliem un sit pa ceļgaliem tā, ka putekļi kūp. Vicinoties cilvēks tomēr dabū dzīslās mazu drusku siltuma. Kur tas laiks, kad Francis Sebalds Pēterpils Muzikālās biedrības vakaros virpuļoja kā stingri iegriezts vilciņš. Pirms tam — večerinkās un griščās savā ciemā — kadriļas, kručēļkas, pitkevičus, polkas... Viņš vēl atceras vecās labās Zingara mazurkas dejas zīmējumu — paklanīties pa labi, pa kreisi, sasmaidīties ar pretīmsātošo pāri, sasist palēcienā potītes pa labi, pa kreisi, tad — virpuļos, virpuļos, virpuļos! — mesties zemē uz labā ceļgala, pēc tam uz kreisā — virpuļos, virpuļos, virpuļos! — bet Terēze viegla kā dūna plīvo ieblakus, viņas korsetē iešūtās valzivs ūsas gurst Francim te pie vienas auss, te pie otras — kā atkušņa sniegs... virpuļos, virpuļos...

Francis attopas no atmiņām un norauš deguna galā sakrājušos pilienus. Gļotādas uz vecumu izžūst.

Viņš sarušina plīts kurtuvē padzisušās ogles, rūpīgi apkrauj ar pagalēm. Pūš gaisu. Ieklausās. Pūš atkal un ieklausās. Vāra švīkstoņa izloka bērza tāsis, uzliesmojumā atraisās guns. Drīz plīts dibenkatlā ir silts, ar pelniem pieputējies ūdens. Viņš iegremdē tajā ziepju gabalu, uzkuļ bleķa bļodiņā biezas putas, ar kurām slaka seju kā iesvaidīšanas rituālā. Ņemas gar pakakli ar bārdas nazi, met putas šmucspainī un murmina rīta lūgšanu, ko bērnībā noklausījies no Hadermaņa vecāsmātes:

— Svētī, Dievs, manu mazo gotiņu... svētī manu darbošanos... svētī slaukšanu, ak, Dievs, svētī katru tesmeni un katru pilienus krūzē... Es esmu uz Tava ceļa, ak, Dievs, un Tu esi manos soļos...

Pak — viņš nomet pēdējās putas spainī un ar asmeni lieku reizi pārvelk gludajam smakram.

Sv. Franciska baznīcas tornī tajā brīdī skanīgā simažorā sāk lingāt zvans Florians, vēstīdams par saullēktu. Francim piepeši sadreb pirksti, viņš gandrīz iešķēļ sev vaigā. Atrauj virtuves logu un izliecas ārā līdz pusei. Uz ietves noplīvo pērnē zirnekļu tīkli un Terēzes kaltētās puķes. Viņa svaigi skūto seju savās vēsajās plaukstās saņem zvana skaņu trauksmainās vēdas. “Defunctos ploro. Florianus est nomen meum”[2] — Franča pirksti atceras raupjo gravējumu Floriana druknajā korpusā. Varbūt reizi mūžā gadās tāda izdevība — glāstīt 40 pudu smagu baznīcas torņa zvanu — un arī ne katram. Viņš bija klāt, kad abus brāļus vilka atpakaļ torņos pēc atgriešanās no evakuācijas uz Krieviju. Uz otra zvana ir uzraksts “Laudo Deum verum, Franciscus est nomen meum”[3] Arī Francisks atgriezās no Pirmā pasaules kara. Tikai mazā Sofija bija nogrimusi impērijas kūpošajās drupās — droši vien izkausēta un pārlieta par liелgabalu.

Tējkannā jau labu brīdi šņākdams mutuļo ūdens. Francis apvalda trauksmi un sēžas pie galda. Ielej verdošo ūdeni saplaisājušā porcelāna krūzē no Pūlijas, virsū uzmet kaltētas brūklenāju lapas un atliek sānis, lai ievilkas, — šī tēja līdz pret nierakmeņiem. Nogriež rupjas maizes šķēli. Iešļāc no vara kanniņas pienu, ko katoļu kūrijas namam divreiz nedēļā piegādā Īvāns no Kleistu muižas. Smaganas sāp un asiņo, bet maize ir saziēdējusi cieta kā laukakmens.

Trīs mēneši, kopš Francim mājās nav saimnieces, bet ēst gatavot viņš tā arī nav iemācījies. Grauž sausu maizi un piekož žāvētu sieru, dalīdamies ar sunīti. Viņus abus izvārdzinājis ilgais gavēnis, grūti būs atgavēties. Sauja putraimu ir ierastais ēdiens, nemākulīgi vārīts uz dziestošas guns.

Brokastu rīkus — izlocītu nazi un līdz papīra plānumam nodeldētu sudobra tējkaroti — pēc ēdienreizes viņš mazgā vanniņā ar kausētu, remdenu ledusūdeni. Pēc tam dodas uz tualetes kambari, bet, labu gribēdams, kā allaž visu sasteidz. Dažas lāses nopil uz grīdas. Kunkstēdams Francis liecas un likvidē skādi ar vecu vilnas zeķi, ar ko aizbāzts peles caurums kambara sienā.

Vēlāk viesistabā, par kaut ko aizdomājies, viņš sastingst pie sienas pulksteņa un truli ļauj nebūtībai aprīt septiņas viņa mūža minūtes.

Kā pamodies vēlāk satrūkstas un atver skapi. Tur uzkārts mācītāja amata tērps — melnā sutana. Pēkšņi atmaidzis, Francis pastiepj roku un pieskaras gludajam audumam. Mātes austs, Terēzes šūts. Francis ņemas sutanu purināt un izšķirsta vīles, meklēdams tajās paslēpušās kodes. Viņš atceras uzlaikošanas reizes un to jutekliskumu, ko izstaroja Terēzes pirksti, vietvietām saņemdami vīles uz viņa kailās miesas. Ik reizi, kad viņu skatieni sastapās, uzšķīlās dzirksteles, bet viņi sargājās. Viņi turējās vareni. Viņu tiesas attālumā nodzīvoja savas dzīves.

Pulkstenis viesistabā noklepojas un divdaļīgi nozvana pusstundu — Viss Zaudēts.

Francis uzkar sutanu atpakaļ uz pakaramā un atver skapja otru pusi, kurā glabājas tumšs vadmalas uzvalks, bet plauktā rūpīgi salocīts balts krekls. Viss mātes austs, Terēzes šūts. Žaketei elkoņu vietas jau trīs reizes apdarinātas ar jaunu drānu, bet biksēm celgali sākuši spīdēt kā ledāji. Rūpīgi viņš uzvelk svētdienas kārtu un aizsien šlīpses mezglu. Tad uzmet putekļu mēteli uz pleciem, uzliek cietu katliņu galvā un ir gatavs pastaigai — elegantais Rīgas bonvivāns.

— Hektor, — viņš sauc sunīti, kaut gan tas jau sen lēkā ap viņu, priecīgi satraukts.

Francis noliecas un uzmauc sunītim pavadiņu.

Ir divaini Lieldienu svētdienā neiet uz baznīcu.

Ar viņu tas notiek pirmo reizi mūžā.

Francis atver ārdurvis un sastopas ar ciešu skatienu.

Pusstāvu augstāk, pie prāvesta Nikolaja Plāņa bijušā dzīvokļa, kāpņu telpā mitinās Plāņa draugaļa Netīrā Marija. Prātā jukusi meiča, valkata. Vairākas reizes viņa ir saķerta un aizvesta uz patversmi vai trakonamu, bet vienmēr atgriezusies nozieguma vietā. Vakaros vazājas apkārt ubagodama vai pelnīdamās ar miesu, naktis pārļaiž kāpņu laukumā, ietinusies lupatās. Plānis agrāk bija Sv. Franciska draudzes prāvests, bet nu ir pārcelts kalpot uz nomaļu draudzi, tāpēc kūrijas dzīvoklī parādās reti.

No rītiem, ieķērusies ar rokām margu kaltaļos spraišļos, Netīrā Marija sagaida Franci parādāties lejas dzīvokļa durvīs. Starp spraišļiem pretī Francim spīd tikai balti acu āboli un kā zvēram atiekti zobi. Vaigā

iegrauzušies netīrumi un posts.

Viņa vienmēr apsveicinās ar vienu un to pašu jautājumu:

— Nu, Sebald, kur tad ir tavs Dievs?

Francis atbild saskaņā ar savu tā rīta garastāvokli. Reizēm atjokojas, reizēm improvizē kaut ko satīriska pamfleta garā. Reizēm svēta Mariju ar audzinošām dūsmām, reizēm maigā balsī pamāca. Dažkārt augstprātīgi klusē un netur par vajadzīgu atbildēt.

Šorīt viņš saka:

— Baznīcā.

— Tu iesi pie viņa?

— Jā.

Netīrā Marija apsver viņa teikto.

— Tu nedrīksti iet baznīcā.

Francis tikām pats ir pārsteigts par to, ko pateicis, sastulbst uz sliekšņa. Tad parausta plecus un izsteidzas uz ielas.

Ielas, namus, kokus sedz caurspīdīga ledus āda, zem kuras sulo aprīlis. Francis traucas, steidzas, slīd, krīt, sabrāž roku un ceļas no jauna. Viņš pat nesamana, kā nonācis netālaļā Miera dārzā. Agrāk te bijuši pilsētas trūcīgo kapi. Blakus tiem — Visu Svēto kapsēta. Nesen vēl kapi, tagad dārzi, pēc laika — pilsēta. Dzīvie ceļ savus namus uz mirušo trūdiem. Viņš, Francis, vēl ir dzīvs. Un — ies uz baznīcu?

Tas būtu skandāls.

Francis atspiežas pret vecas liepas stumbru. Nespēja būt pilnīgā komūnijā sagādā tādas sāpes!

Viņš ies. Un nevis uz Svētā Franciska baznīcu tepat blakus, bet uz pašu Jēkaba katedrāli Rīgas centrā. Francim Sebaldam nav iemesla slēpties. Lai slēpjas viņi! Galu galā — ir Lieldienas. Laiks, kad tiek piedoti vislielākie pāridarījumi.

— Ej, ej, lai tevi izdzen kā suni! — Kāpņu telpā spulgo Netīrās Marijas acis un pludo viņas ārprātīgie smieklī, kad viņš pēc pastaigas ielaiž dzīvoklī Hektoru un pats dodas uz baznīcu.

Smieklī nespēj Franci apturēt.

Francim būtu šorīt jāstāv savā baznīcā — albā un brokāta ornātā ar zīda stolu uz pleciem, caur veļumu satvērušam monstranci — viņam tur jābūt, baltā, zeltā un visā godībā, nevis tam pūļu ieliktenim, kas ne vārda nespēj izvest, tikai sist pa seju kalpiem vai cirst indi draudzīgi pastieptā rokā kā čūska.

Patiesībā, par arhibīskapu Francim maza bēda. Lai svin Misi, kas vēlas, lai paši tiek galā ar saviem grēkiem. Francis arī svinēs — ja citādi nevarēs, pastāvēs sakristejā, pabaudīs Dieva tuvumu. Francis alkst pēc Kristus Miesas un Asinīm zem maizes un vīna zīmēm. Noslēpumu pilnajā Vakariņā Kungs Jēzus Kristus pārlauza maizi un, izdalot Saviem mācekļiem, teica: “Ņemiet un ēdiet no tās visi, jo tā ir Mana Miesa, kas par jums tiks atdota!” Francim šī Dieva ēšana pietrūkst ne jau kādā simboliskā vai garīgā veidā, bet absolūti reālā — lai Kristus Miesa kļūst par viņa miesu un Kristus Asinis lai ieplūst viņa dzīslās. Tas ir tas, ko neviens cits nespēj dot — Kristus kļūst cilvēkam ne tikai par skolotāju, ne tikai par morāles ideālu, Viņš kļūst tam par barību. Cilvēks Svētajā Misē bauda Dievu, savienojoties ar Viņu garīgi un miesiski.

Viss augums knieš un sāp. Baznīca nelaiž Franci arī pie grēksūdzes, un viņš jūtas kā skrējējs, kas gadiem nav dabūjis nomazgāties. Sasvīdis, sasmacis zem miesas spodriības. Ar ūdeni taču neko nevar nomazgāt.

Stacijas laukumā jau sabraukuši vaļoņi. Francis apstājas un skatās uz zirgiem ar milzīgiem dzelzs klučiem apkaltām kājām. Kā viņi velk laiku. Šo nesaprotamo dzīvi. Kā viņi, pie vienas dīseles pa divi piejūgti, laipni paknaiba viens otra kaklu, pagrauz muts dzelžus, pacilā kājas. Ormaņa zirga liktenis ir mūžīga gaidīšana, neziņas pilns liktenis. Francis lūkojas uz vistuvāko: acis puspavēris, tas iepleš nāsis — ieelpa, izelpa. Ielpa.

Un kurš gan bijis tik drosmīgs šīs slaidās, gludās kājas iekalt tādā biežā pakavā kā moku kurpē? Tās vairs necilājas dzīvespriekā, tām ļauts vien lēni pārvietot naudas makus.

Bārdains platplecu ormanis ar naģeni kā ielauzītu jumtu un 154. numuru pie kalešas sāna noskata plāni ģērbto Sebaldu. Pats ormanis vēsajā aprīļa rītā nosepts tāpat kā viņa kaleša — satuntuļojies garā vadmalas mētelī ar pelerīni ap pleciem, mētelim ādas piedurknes, pāri plata skotele, lai zirgs rikšodams nesamet klēpī dubļus.

— Priecīgas Lieldienas! Uz kuriem brauksim?

— Priecīgas! Uz elli, — skumji atsaka Francis. Viņš sācis šaubīties, vai izvēlētais ceļš ir pareizs un labāk nebūtu griezties atpakaļ uz māju.

— To jau viņi gribētu gan! — Ormanis dusmīgi pakrata gaisā pātagu, tad sakrauj labsirdīgās, kuplās izacis pierē stāvus vienu pret otru kā siena gabanas. — Bet nevajag ļauties, baznīckungs!

Francim pietvīkst vaigi — ja katrs ormanis Rīgā viņu pazīst, viņš nedrīkst izrādīt savus vājuma brīžus.

— Lai pagodināts Kungs Jēzus Kristus! — aiz muguras atskan pazīstama zema balss.

— Mūžīgi mūžos, — atbild Francis un pagriežas pret liela auguma mierpilnu vīru sarkanā sutanā un Sv. Mises drānās, kam pāri pārstīvēts knaps mētelēns. Izdēdējušais Francis pret šo vīru ir kā sienāzis pret milzi. Tas ir Franča vecais cīņu biedrs monsinjors Nikodems Rimberts, Preiļu prāvests. Pirms diviem gadiem tajā pašā laikā, kad arhibīskaps nepaklausīgo baznīckungu Franci Sebaldu suspendēja — aizliedza pildīt priesteru funkcijas draudzē —, Svētais Tēvs no Romas apveltīja Nikodemu Rimbentu ar godpilno monsinjora titulu.

Francis vienmēr ir apbrīnojis Nikodemu par viņa miermīlīgo humoru vissarežģītākajās situācijās. Liekas, nekas viņu nespēj satraukt, sanervozēt. Jo sevišķi Svētajā Misē Nikodems vienmēr ar lielu cieņu un godbijību izpilda priesterisko kalpojumu, kā tas nākas Rīgas bīskapa padomniekam un Garīgās tiesas tiesnesim.

— Kāda pazīstama seja! — Nikodema balss ir rupja no vecuma un piepūlēšanās. Runā, ka pēdējos gados viņš guļot par maz, strādājot par daudz, staigājot vecā, pusnoplīsušā sutanā, jo visus savus līdzekļus atdodot trūcīgajiem audzēkņiem. Būdam Aglonas reālģimnāzijas direktors, Rimberts tiek gatavots Triju Zvaigžņu ordeņa saņemšanai. Francis grib izmest kādu joku par ordeņa kavaliera plāno mētelīti, bet apraujas. Nikodems dzīves ceļu sācis kā Pēterpils kara skolas beidzējs un militārs sūtnis Francijā, bet pēc Parīzē piedzīvotas atklāsmes pilnībā mainījis savu dzīvi, no virsnieka kļūdamas par Garīgā semināra audzēkni. Viņš kopā ar Sebaldu un daudziem citiem ir pirmā Latgolas latviešu priesteru paaudze, kas nav baznīckungi karjeras vai kupla kažoka dēļ, bet aiz godīgas ticības. Un, ja liktenis vai, kas zina, Sebalda raksturs kārtis sajaucis tik savādā veidā, ka abi vecie cīņubiedri tagad stāv katrs savā ierakuma pusē, vai tas maina būtību un liek vienam otru turēt aizdomās? Francim gribētos cerēt, ka ne.

— Kurp tad tu dodies? — jautā Nikodems. Viņš ir steidzīgs un skatās uz katedrāles pusi.

— Turpat, kurp tu, mans kungs. Iesim kopā?

Nikodems ir pārsteigts. Viņa sejā ieplūst asins sārtums un nodreb izači:

— Tu taču nedrīksti... Šodien celebrēs Viņa Ekselence...

— Es zinu.

Francis parausta plecus un nolaiž skatienu. Viņā deg ilgas, un bīstamā kārtā tās neklūst vājākas, tieši otrādi, ar katru mirkli aug plašumā kā ugunsgrēks — ilgas pēc svētās Euharistijas, pēc Kristus Miesas un Asinīm.

Kas tā būtu par svētlaimi, saņemt Kungu!

Abi klusēdami aplūko Nikodema zābaku purngalus, kas izlīduši zem sarkanās sutanas krokām. Cītīga sporināšana pūlējusies noslēpt skrambas un vainas. Francis paskatās uz savu parkā sabrāzto roku un prasa:

— Atceries, Nikodem, kā mēs kalpojām Liturģiju naktī cietumā pie Gorohovajas?

Viņu abu skatienu sadūrē uzplaiksna tāla 1918. gada janvāra nakts boļševiku cietumā, bezgaisa telpā, kad, jūtot tuvo nāvi, visi pēkšņi sāka skaļi dziedāt kā ārprātīgi un dziesmas laikā krita bezsamaņā. Tas bija

pēc slepenās Latviešu Pagaidu Nacionālās padomes sēdes Petrogradā, kad viņu vidū bija nodevējs. Dziesmu Francis neatminas, visticamāk, ka tā nebija apzināta dziedāšana, bet skaņa, ar kādu vilnis saplīst pret klinti. Tas šķita jēdzīgāk, nekā mirt klusumā. Uz ieslodzīto dzīvniecisko brēkšanu ūsainais priekšnieks atbildēja vien: “Es tur ir bezspēcīgs.” Pēc janvāra arestiem ieslodzīto bija tik daudz, ka čekas apsargi kameru durvis ar spiedienu spieda ciet. Puse tajās kamerās pret rītu nosmaka. Tie, kas palika dzīvi, — to skaitā arī arhibīskaps Rops, baznīkungi Rausevičs, Zerčaņins, Isajevs, arī Nikodems un Francis, sestdienas naktī celebrēja Misi. Viņi gulēja uz nārām, par altāra galdu kalpoja Sebalda krūtis. Viņiem tur bija uz visiem viens sakaltis rupjmaizes gabaliņš, bet nebija pat piles ūdens, nerunājot par vīnu, kamēr Francis pārkoda sev dzīslu virs īkšķa — un nu viņiem bija arī vīns.

— Es atbalsta vēstuli parakstīju, tu zini, — saka Nikodems un strauji ošņā pavasarīgo gaisu.

Uzreiz pēc izslēgšanas no Baznīcas Sebaldam tika piesūtīta konfidenciāla atbalsta vēstule ar 22 garīdznieku parakstiem. Nikodems bija starp pirmajiem parakstītājiem. Tajā bija izteikts atbalsts Sebaldam un vienlaikus lūgums parakstītāju vārdus publiski neizpaust, jo sekotu vajāšanas.

Francis iesmejas:

— Jā, paldies! Tā ir manā arhīvā — šī ļoti slepenā vēstule!

Rimberta mierpilnā seja saviebjas, kā kad pārāk skābā ābolā būtu iekosts:

— Ko es varēju darīt? Toreiz, ja kāds tikai pajautāja: “Vai tad tā vajadzēja ar Sebaldu rīkoties?”, uzreiz dabūja represijas, tika izsūtīts uz kādu nomaļu draudzi. Kā, piemēram, Julijans Vāvuds, tu taču zini.

Francis nezina, ko atbildēt.

Nikodems atceras, ka kavē. Viņš strauji pagriežas iešanai un piedāvā Francim elkoni, kurš tajā paklausīgi ieķeras un tipina līdzī milža slaikajam kātojumam.

— Es neko neesmu aizmirsis, ne Gorohovaju, ne Vladimiru, ne septiņpadsmito gadu, — lēnprātīgi saka Nikodems. — Bet tu, šķiet, esi aizmirsis, ka esi ekskomunicēts no Baznīcas.

Francis lielā aizvainojumā apstājas kā iemiets:

— Garīgo tiesu atsakās rīkot! Ko es tādu esmu sagrēkojis? Vai kāds var man atbildēt? Kad stāvam Svētā Biķera priekšā, vai mēs visi neesam grēcinieki?

— ...“no kuriem pirmais esmu es”, — piekrītoši māj Nikodems, vilkdams satraukto Franci tālāk pa šauro trotuāru, — taču tevi arhibīskaps suspendēja jau pirms diviem gadiem. Baznīca gaidīja, kad tu labosies, bet tu neko nemainīji savā uzvedībā!

— Suspendēja par to, ka es dzīvojot konkubinātā ar savu saimnieci un ka ejot uz parlamentu nevis priesterā, bet laja drēbēs, — strīdas pretī Francis. — Nekur, ne Eiropā, ne Jaunajā pasaulē, vairs nepieprasa ierasties parlamentos sutanā. Tu pats to zini, Nikodem! Un par Terēzi — tie taču ir bezkaunīgi meli! Terēze kārtīgi iet uz grēksūdzi, nu, padomā pats, ko nozīmētu man viņu atlaist? Tas nozīmētu apmelojumus apstiprināt.

— Par to nav runa, Fraņc.

— Par ko tad?

— Tavas ekskomunikācijas iemesls nav ne konkubināts, ne laju apģērbs, bet gan nepaklausība ordinārijam.

Francis iekaras Nikodema elkonī ar divkāršu svaru kā aļģēm apaudzis enkurs. Monsinjors turpina:

— Kas tā par lietu, ka priesteri nepaklausa! Baznīcā pastāv paklausības pienākums. Ja bīskaps novērtē situāciju un uzskata, ka kādam priesterim vajag atlaist saimnieci, bet ietiepīgais dvēseļu gans to nedara, tad likums ir bargs.

— Viņa ir prom. — Sebaldam apdziest skatiens. — Pati aizgāja no manis Adventa sākumā.

Aizvien biežāk katedrāles tuvumā monsinjoram nākas sasveicināties ar pazīstamiem cilvēkiem. Lielais laukums nāk ļaužu pilns, visi priecīgām sejām uzrunā mīlēto monsinjoru, bet viņu skatienu kļūst raizīpilni, kad viņi pamana Rimberta līdznācēju — “sarkano baznīkungu” Sebaldu.